

Feitenrelaas

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Van
R. Veenman

Doorkiesnummer
+31725827935

E-mail
M.Klinkenberg-
Mulder@hhnk.nl

Onderwerp
Feitenrelaas HHNK Markermeerdijken
& Uitdam

Registratienummer
21.0246398

Datum
3 maart 2021

MARKERMEERDIJKEN & UITDAM

3 maart 2021

bestaande situatie Uitdam (illustratie uit Projectplan Waterwet)

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Stationsplein 136, 1703 WC Heerhugowaard

T 072-5828282
post@hhnk.nl
www.hhnk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
BTW-nummer:
NL8113.36.487.B01
KvK 37161516

artist impression dijkverbetering Uitdam Dorp
(illustratie uit Ontwerp-Projectplan en Projectplan)

HET FEITENRELAAS

Op dit moment vindt er een discussie plaats over de uitvoering van de dijkverbetering in Uitdam. Ter informatie van betrokkenen geeft het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK), als waterschap verantwoordelijk voor deze dijkverbetering, in dit memo een overzicht van de relevante informatie rond de dijkverbetering Markermeerdijken, specifiek gericht op Uitdam Dorp. Voor zover mogelijk is daarbij een chronologische volgorde aangehouden.

"Overal waar geciteerd wordt, staat de tekst cursief tussen aanhalingstekens".

BELEIDSKADER

WATERWET

De Markermeerdijken zijn primaire waterkeringen en een onderdeel van Dijkkring 13 en moeten conform de Waterwet voldoen aan een overschrijdingsrisico van eens in de 10.000 jaar. De Waterwet regelt ook de plan- en besluitvorming, aangevuld door de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) en de Crisis- en Herstelwet.

HOOGWATERBESCHERMINGSPROGRAMMA

- De dijkverbetering vindt plaats in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma Het HWBP is een landelijk programma dat als einddoel heeft dat in 2050 alle primaire dijken voldoen aan de normering. Om voor subsidie in aanmerking te komen, moet een project "sober, doelmatig en robuust" zijn vanuit het oogpunt van waterveiligheid, zoals vastgelegd in de Waterwet.
- **Sober:** een maatregel dient louter gericht te zijn op de hoogwaterbescherming. De maatregelen die onderdeel uitmaken van het HWBP-2 hebben tot doel het veiligheidsniveau van de kering weer op orde te brengen. Hierbij wordt de kering ingepast in de omgeving. Eventuele aanvullende maatregelen, bijvoorbeeld gericht op het versterken van de ruimtelijke kwaliteit van de kering of het verbeteren van de lokale verkeerssituatie komen niet voor subsidie in aanmerking. De beheerder dient zelf, in overleg met regionale partners, voor de bekostiging van aanvullende wensen te zorgen.
- **Doelmatig:** houdt in dat de te leveren inspanningen en uitgaven om de opgave te realiseren daadwerkelijk bijdragen aan het behalen van het beoogde doel (voldoen aan de norm) en dat de kosten in verhouding staan tot de opbrengsten.
- **Robuust:** bij het ontwerp van de te treffen maatregelen dient rekening te worden gehouden met ontwikkelingen die zich naar verwachting in de toekomst voordoen, zoals zeespiegelstijging of een hogere rivierafvoer. Maatregelen aan dijken en dammen worden daarom ontworpen met een levensduur van 50 jaar, maatregelen aan kunstwerken met een levensduur van 100 jaar. Het ontwerp wordt daarbij gebaseerd op de huidige normen en vigerende leidraden. Uitgangspunt is dat wanneer de maatregel hieraan voldoet, sprake is van een robuuste maatregel.

Als er vanuit andere doelstellingen aanvullende eisen worden gesteld, dan is veelal cofinanciering noodzakelijk.

Het HWBP-programma bestaat uit verschillende fases. De Markermeerdijken vallen in het HWBP-2.

ERFGOEDVERORDENING PROVINCIE NOORD-HOLLAND

De Markermeerdijken zijn een provinciaal monument en daarom is er een vergunning voor de werkzaamheden noodzakelijk. Deze vergunning is via de Omgevingsvergunning verleend door de Provincie Noord-Holland.

KADER RUIMTELIJKE KWALITEIT/ ADDENDUM (KRK)

Er wordt vanuit het hoogheemraadschap, provincie en RWS (HWBP) veel waarde gehecht aan de landschappelijke en cultuurhistorische aspecten van de Markermeerdijken. Daarom zijn de leidende principes en de te beschermen waarden vastgelegd in het Kader Ruimtelijke Kwaliteit, later aangevuld met een Addendum. (Kader Ruimtelijke Kwaliteit 11 juni 2014, Addendum 24 augustus 2015).

Het Kader maakt deel uit van het Projectplan Waterwet en is daar als bijlage aan toegevoegd. In het projectplan wordt het volgende over het Kader gesteld:

- *"Het KRK voor de dijkversterking tussen Hoorn en Amsterdam is opgesteld om de kwaliteiten van het gebied te borgen en ervoor te zorgen dat deze een volwaardige plek krijgen in de planvorming. Het KRK is tevens ontwikkeld om het uiteindelijke ontwerp te kunnen toetsen. Het kader beschrijft de ruimtelijke kwaliteit van het gebied en geeft vervolgens richting aan de uitwerking van het ontwerp".*

De landschappelijke en cultuurhistorische aspecten zijn voor velen een reden geweest om beroep aan te tekenen bij de Raad van State. De Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (STAB), de adviseur van de Raad, en de Raad zelf hebben dan ook in hun advies en uitspraak veelvuldig gerefereerd aan het Kader.

Projectplan en Kader omschrijven het karakter van de Markermeerdijken als volgt:

De hoofdprincipes van de huidige dijk zijn:

- Kronkelend karakter;
- Smalle kruin;
- Steile taluds (1:2/ 1:3);
- Groene taluds (aan de buitenzijde grotendeels bekleed met (Noorse)steen);
- Korte binnenberm (vaak met een weg erop);
- Hoogteverschil tussen berm en kruin > 3,0 meter;
- Dijksloot direct naast de berm.

In het Addendum zijn een aantal harde voorwaarden opgenomen waaraan het definitief ontwerp moet voldoen. Voor Uitdam is daarbij van belang:

- Smalle kruin behouden;
- Flauw buitentalud (1:4/ 1:5) en steiler binnentalud (1:2/ 1:3);
- Hoogteverschil tussen berm en kruin minimaal 2,0 meter zodat de dijk als grens (én tegelijkertijd tribune) herkenbaar blijft.

In de Vormgevingsvisie, onderdeel van het Projectplan (bijlage 12.12) is dat nog specifiek uitgewerkt.

Voor het profiel:

- a) Kronkelende karakter behouden;*
- b) Smalle kruin behouden;*
- c) Flauw buitentalud (1:4/ 1:5) met steenbekleding tot de hoogwaterlijn;*
- d) Steiler binnentalud (1:2/ 1:3);*
- e) Lange binnenberm met wisselende locatie weg;*
- f) Hoogteverschil tussen berm en kruin minimaal 2 meter.*

ONTWERPINSTRUMENTARIUM

Vanuit wetgeving en Ministerie van Infrastructuur & Waterstaat zijn er een aantal ontwerpinstrumentaria en modellen beschikbaar.

Het ontwerp heeft plaatsgevonden op basis van het Ontwerpinstrumentarium 2014, versie 4 (Olv4). Het ontwerp en de uitvoering worden uitgevoerd door de Alliantie Markermeerdijken (AMMD), een samenwerkingsverband van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en een aannemerscombinatie.

Datum
3 maart 2021

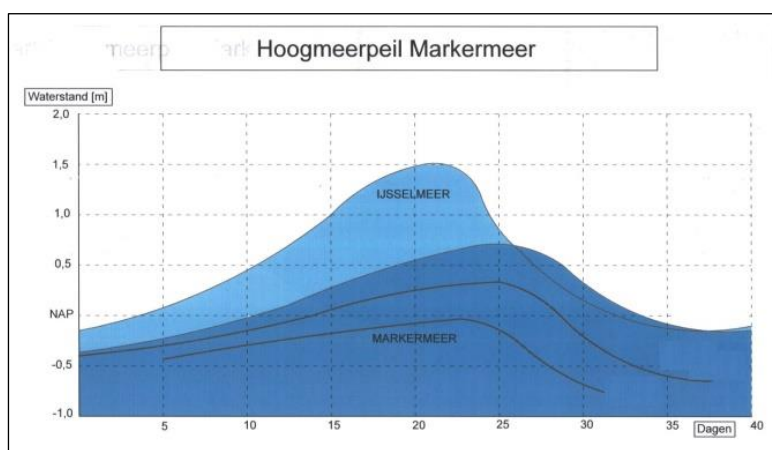
DE SITUATIE

- De Markermeerdijken lopen van Hoorn tot en met Amsterdam en hebben een lengte van 47,8 kilometer waarvan in 2006 33 kilometer zijn afgekeurd. De dijk beschermt een gebied met circa 1,2 miljoen inwoners, met een beschermde economische waarde van € 25 miljard.
- In 1916 zijn de toenmalige Zuiderzeedijken op meerdere plaatsen doorgebroken. Dat heeft ertoe geleid dat de dijken rond 1920 verbeterd zijn. Sinds die tijd hebben er geen grote dijkverbeteringsprojecten plaatsgevonden. Alleen is het noodzakelijk (groot) onderhoud uitgevoerd. In 2002 is door een wijziging van de Wet op de waterkering het Markermeer aangewezen als buitenwater en zijn voor de Markermeerdijken de veiligheidsnormen voor primaire keringen gaan gelden.
- Na de aanleg van de Afsluitdijk in 1932 zijn de dijken veranderd van "zeedijken" (met eb en vloed) in "meerdijken". Zeedijken worden gekenmerkt door kortstondige periodes van hoog water, waardoor ze meestal gekenmerkt worden door een hoog en stijl karakter. Meerdijken krijgen in het algemeen te maken met minder hoge waterstanden, maar deze houden wel veel langer aan, tot meerdere weken. Daardoor moeten de dijken steviger zijn en beter bestand tegen verweking. De huidige meerdijken van de Markermeer bij Uitdam zijn afgekeurd op:

Tabel 2: Veiligheidstekort 2071 per module

Module	Naam module	Veiligheidstekort 2006	Veiligheidstekort 2071
14	Uitdam dorp	Binnenwaartse stabiliteit	Hoogte Binnenwaartse stabiliteit Buitenwaartse stabiliteit Kwaliteit taludbekleding

(Pagina 42 PPW)

- De dijken beschermen het achterland tegen hoog water in het Markermeer. Daarbij komt de bedreiging niet vanuit zee, maar vanuit de grote rivieren. Door de aanwezigheid van de Houtribdijk en de Afsluitdijk speelt de bedreiging vanuit de zee geen rol. In 1995 heeft de Rijn een afvoer gehad van circa 12.000 m³ per seconde. Toen zijn er in het rivierengebied circa 250.000 mensen geëvacueerd. Bij een

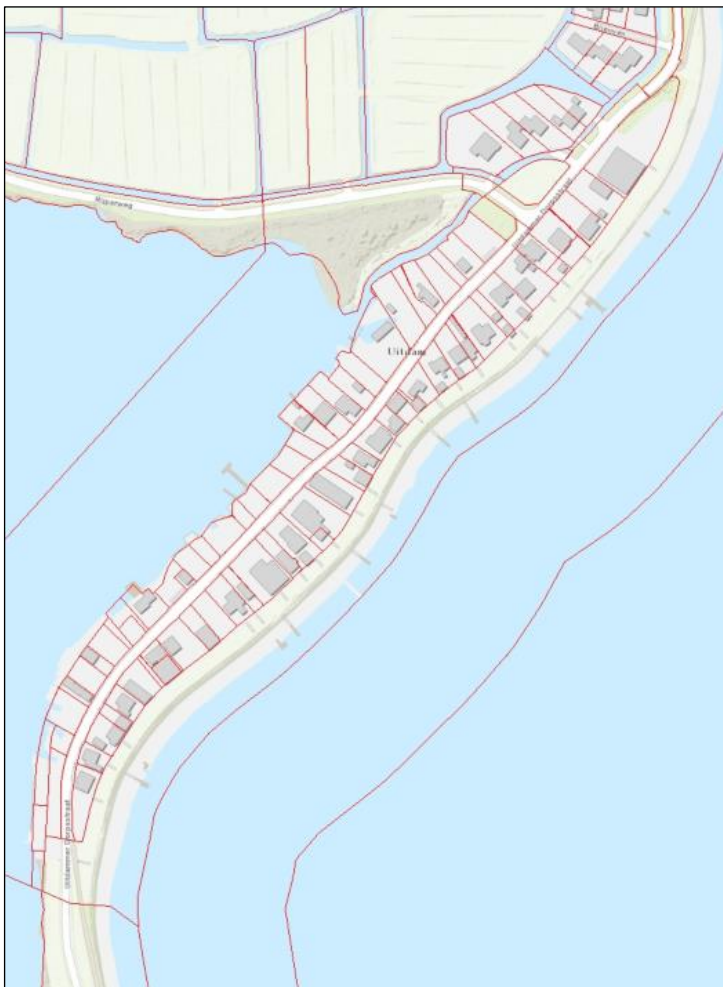
noordwester storm met springtij kan bij Hoek van Holland de Maeslantkering gesloten worden. Als dat samenvalt met een zeer hoge afvoer van de Rijn, dan wordt een belangrijk deel van het Rijnwater via de IJssel afgevoerd naar het IJsselmeer. Het peil van het IJsselmeer kan dan voor langere tijd stijgen tot +1,50 m NAP. In de afhankelijkheid daarvan zal ook het peil in het Markermeer met ongeveer één meter stijgen gedurende een aantal weken. Daar moet de dijk weerstand tegen kunnen bieden. Ook wordt in de berekeningen gekeken naar aspecten als golfploop, scheefstand door de invloed van de wind, stormkracht en stormduur en meer.

Voor de steenbekleding is de hoogste waterstand waarmee binnen de hydrologische randvoorwaarden wordt gerekend + 1,35 m NAP. De maximale stormduur waarmee gerekend is, is 720 uur of 30 dagen.

- De module Uitdam-Dorp (sectie EA-7) is 750 meter lang, waarvan ongeveer 500 meter bebouwd. Aan de dijk staan circa 30 woningen en in Uitdam wonen totaal ongeveer 130 personen (Wikipedia). De dijk kent een intensief gebruik. Bewoners noemen de dijk hun achtertuin, speelterrein en dorpsplein. Er zijn dan ook picknicktafels, banken, wasrekken, tuinstoelen, steigers en

verder materiaal aanwezig. Bewoners geven aan dat in de zomermaanden Amsterdammers en mensen uit de omliggende dorpen er komen zwemmen, surfen of zeilen. Ook loopt er een wandelpad over de dijk.

- Veel woningen in Uitdam zijn tot aan de voet van de dijk gebouwd. Over het tracé van circa 500 meter in het dorp is ongeveer twee-derde bebouwd en een derde onbebouwd. Een deel van de woningen zijn niet onderheid en staan zoals dat heet "op staal". De beperkte beschikbare ruimte en de kwetsbare bebouwing maken de realisatie van een dijkverbetering complex.

- Vanuit de meeste woningen is vanaf de benedenverdieping in de bestaande situatie en in de toekomstige situatie geen zicht op het water van het Markermeer.

- De bodem in Noord-Holland zakt in min-of meerdere mate autonoom en dat geldt ook voor de Markermeerdijken. Na de dijkverbetering in de jaren '20 van de vorige eeuw is de kruinhoogte in de periode daarna behoorlijk gedaald. Op basis van satellietbeelden (zie illustratie) kan aangegeven worden dat de autonome bodemdaling ter plaatse tussen 3 en 5 mm per jaar bedraagt. (bron: bodemdaling.nl) In het huidige ontwerp voor de Markermeerdijk is rekening gehouden met een zakking van 50

cm tot 2070. Deels is dat de autonome zakking van het gebied en deels de extra zakking die wordt veroorzaakt door de aanleg van de nieuwe dijk. Gelet de optredende bodemdaling ter plaatse is een verhoging/verbetering van de dijk een continu proces dat met enige regelmaat terugkeert. De toekomstbestendigheid van een dijkverbetering is dan ook een belangrijk toetsingskader.

- De huidige dijk heeft een sterk groene uitstraling. De huidige steenbekleding loopt door tot circa + 2 m. NAP en is overgroeid met planten. Op de foto is de overgang van gras naar begroeide steenbekleding zichtbaar bij de overgang van lichtgroen (bovenste deel) naar donkergroen en ruig (onderste deel).

PARTICIPATIE OVER UITDAM

Rondom de dijkverbetering Markermeerdijken is een uitvoerig participatietraject uitgevoerd, waarover ook gedetailleerd gerapporteerd is (Rapportage Maatschappelijke Participatie d.d. juli 2018, AMMD-004346). Zo zijn er t/m 2018 450 keukentafelgesprekken gevoerd, zijn er 65 informatiebijeenkomsten gehouden, is de adviesraad 40 keer bijeen geweest, zijn er 30 presentaties gegeven aan gemeenteraden, zijn er 35 ontwerpateliers gehouden en zijn er 40 nieuwsbrieven verschenen. Naast deze algemene participatie zijn er vele participatietrajecten doorlopen, specifiek gericht op Uitdam. Omdat er vele vragen worden gesteld rondom de participatie bij de Markermeerdijken en Uitdam kijken we in deze paragraaf alleen naar de verschillende momenten van participatie. De inhoudelijke aspecten komen bij het procesverloop aan de orde. Er is een onderscheid gemaakt naar participatie ten aanzien van het gehele project (algemeen) en naar participatie die extra ten aanzien van Uitdam is georganiseerd (specifiek).

2006: De Markermeerdijken (MMD) zijn in de landelijke toetsing afgekeurd.

2008: Instelling Adviesgroep Markermeerdijken (Algemeen)

De Adviesgroep bestaat uit vertegenwoordigers van verschillende groepen, zoals dorpsraden, ondernemersverenigingen, watersport- wandel of andere recreatieverenigingen, cultuurhistorische verenigingen, natuur- en landbouworganisaties en heeft gefunctioneerd vanaf het allereerste begin tot de vaststelling van het Projectplan Waterwet in 2018 (PPW). De Adviesgroep heeft tot taak gevraagd en ongevraagd advies te geven over deelproducten van de projectorganisatie. In een advies laten de maatschappelijke organisaties weten hoe zij over de producten en de daarin opgenomen keuzen denken. Ook vertegenwoordigers vanuit Uitdam hebben zitting gehad in de Adviesgroep.

2008: Participatie voorverkenning dijkverbetering (Algemeen)

In totaal worden er vier inloopbijeenkomsten georganiseerd (2008) en een informatieavond voor de inwoners van Uitdam. De voorverkenning heeft geleid tot een tweetal alternatieven.

2012 Participatie Voorkeursalternatief (VKA) (Algemeen).

Op basis van de voorverkenning en de daarbij behorende participatie wordt na afstemming met de betrokken partijen gekozen voor een voorkeursalternatief. Rond deze VKA is een nieuw participatietraject opgezet met een viertal keukentafelgesprekken en een inloopbijeenkomst in Uitdam.

2014: Participatie Heroverweging VKA (Specifiek Uitdam).

Omdat er geen draagvlak is voor de VKA heroverweegt het hoogheemraadschap deze. Daartoe worden er vier keukentafelgesprekken en drie verdiepingsateliers georganiseerd. Ook bezoekt een delegatie vanuit Uitdam de dijkversterking Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven waar de dijk met een constructie wordt versterkt.

2016: Participatie Heroverweging VKA door AMMD (Specifiek Uitdam).

De Alliantie Markermeerdijken (AMMD) is de organisatie die de dijkverbetering uitvoert. Om de inwoners tegemoet te komen, ontwerpen zij een nieuw alternatief. De participatie bestaat uit een informatiebijeenkomst en een tweetal verdiepingsateliers in Uitdam. Ook voor dit alternatief ontstaat geen draagvlak.

2017: Participatie Deltacommissaris (DC) (Specifiek Uitdam).

Onder leiding de Deltacommissaris W. Kuijken wordt met uiteenlopende partijen gesproken in een viertal werkbijeenkomsten en een aantal technische sessies waarbij alleen de interne en externe experts aanwezig zijn geweest. De Deltacommissaris komt op 27 juni 2017 met zijn advies. Het advies van de Deltacommissaris is geheel overgenomen in het Projectplan Waterwet (PPW) zoals in 2018 is vastgesteld door het hoogheemraadschap.

2018: Bezwarenprocedure Projectplan MMD (Algemeen).

Voorafgaand aan de vaststelling van het projectplan heeft deze conform de AWB vanaf 14 december 2017 gedurende zes weken ter inzage gelegen en kunnen zienswijzen ingediend worden. Op 19 september 2018 heeft het Algemeen Bestuur van het hoogheemraadschap het PPW Markermeerdijken vastgesteld.

2019: Participatie steenbekleding (Algemeen)

In samenspraak met de Provincie Noord-Holland is een participatietraject uitgevoerd rondom de steenbekleding. Daarvoor bestaan verschillende mogelijkheden in soort en afwerking van de toplaag. 3500 bewoners langs de dijk zijn aangeschreven om deel te nemen aan een enquête, waarvan uiteindelijk 57 bewoners hun voorkeur hebben aangegeven. Daarnaast zijn er enkele informatieavonden georganiseerd. Het hoogheemraadschap en de provincie hebben bij hun besluitvorming de voorkeur van de bewoners voor de uitvoering van steenbekleding gevolgd.

2020: Beroepsprocedure PPW MMD Raad van State (Algemeen).

Na de vaststelling van het PPW MMD door het hoogheemraadschap was het mogelijk beroep aan te tekenen bij de Raad van State. Op 22 april 2020 heeft de Raad uitspraak gedaan, is het projectplan MMD ongewijzigd vastgesteld en is het plan onherroepelijk geworden. Alle bezwaren zijn daarbij ongegrond verklaard.

2020 e.v. Participatie Uitvoering Dijkverbetering (Algemeen)

Nadat op 22 april 2020 het projectplan definitief door de Raad van State is vastgesteld, is de uitvoering op stoom gekomen. Dat vraagt ook veel overleg rond de werkzaamheden. Centraal daarbij zijn de drie omgevingsmanagers die direct persoonlijk aanspreekbaar zijn. Afhankelijk van de omvang van de werkzaamheden worden er keukentafelgesprekken gevoerd, informatiebijeenkomsten (fysiek of digitaal), nieuwsbrieven, digitale magazines of andere middelen ingezet. Rond Uitdam Dorp zijn ondertussen twee informatiebijeenkomsten geweest en zullen er nog meerdere volgen.

2020: Participatie Vergroening Buitenberm (Specifiek Uitdam).

De Deltacommissaris heeft in zijn advies een buitenberm voorgesteld. Deze berm heeft een steenbekleding om erosie van de dijk te voorkomen. De inwoners van Uitdam willen graag een groene berm. Hoogheemraadschap en Alliantie hebben meerdere alternatieve mogelijkheden tot vergroening onderzocht en in een drietal bijeenkomsten besproken met Dorpsraad en stichting De Kwade Zwaan.

2020: Participatie Pilot Vergroening Buitenberm (Specifiek Uitdam).

De bestaande steenbekleding met basalt heeft een groene uitstraling doordat er tussen de stenen veel begroeiing aanwezig is. Provincie en hoogheemraadschap hebben aangegeven dat zij voor de nieuwe steenbekleding een soortgelijke vergroening willen realiseren. Dit zal via een pilot gerealiseerd worden. Via meerdere bijeenkomsten en werkateliers wordt daar momenteel aan gewerkt.

In totaal zijn er 7 algemene participatietrajecten geweest. Daarnaast zijn er ten aanzien van Uitdam Dorp nog aanvullend 5 specifieke trajecten (geweest).

PROCESVERLOOP DIJKVERBETERING UITDAM

Er is de afgelopen 14 jaar veel geparticipeerd rond Uitdam Dorp, vergaderd en gesproken, onderzoeken gedaan, stukken geschreven en besluiten genomen. Op dit moment (begin 2021) speelt nog de groene uitstraling van de dijk in het bestuurlijk en maatschappelijk debat. Aspecten waarover op dit moment geen discussie meer bestaat en die geen invloed er op hebben, zullen we in dit feitenrelaas achterwege laten.

2006: De Markermeerdijken (MMD) zijn in de landelijke toetsing afgekeurd.

2008: Voorverkenning dijkverbetering

In 2008 is de planvorming aangevangen met een Startnotitie Dijkverbetering Edam-Amsterdam. Al voor de publicatie van de startnotitie dringt de Dorpsraad Uitdam aan op de keuze voor een constructieve oplossing. De voorverkenning leidt tot een tweetal alternatieven:

- Buitenwaartse versterking.
- Diepwandconstructie.

Buitenwaartse versterking:

Omdat vele woningen tot aan de dijk gebouwd zijn, zijn een binnenwaartse versterking of een versterking in grond ter plaatse niet realiseerbaar. Daarom is gekozen voor een buitenwaartse versterking met een asverschuiving van 22 meter naar buiten.

De voordelen van een buitenwaartse versterking zijn:

- *grotendeels aan te leggen vanaf het water.*
- *weinig risico voor schade aan de woningen achter de dijk tijdens de aanleg.*
- *eenvoudig aan te passen in de toekomst.*

Nadelen:

- *verandert het aanzicht van het dorp. De dijk wordt breder en ligt op grotere afstand van de huizen.*

Diepwandconstructie:

De diepwand is een verticaal in de grond aangebrachte diepwand van beton, die tot 20 meter de diepte ingaat.

Voordelen:

- *Het huidige aanzicht van het dorp blijft zo veel mogelijk behouden.*

Nadelen:

- *groot risico op schade aan de woningen achter dijk bij de aanleg.*
- *niet uit te breiden in de toekomst.*
- *dure oplossing die daardoor niet past in de subsidievoorwaarden van het Rijk: sober, robuust en doelmatig.*

Datum
3 maart 2021

Het hoogheemraadschap heeft de voorkeur voor een duurzame, robuuste versterking in grond. De kosten liggen veel lager dan andere mogelijkheden. Buitenwaarts biedt daarnaast kansen voor ecologie en nieuwe invulling van ruimte binnendijs. Daarnaast is deze methode het meest toekomstbestendig.

"De inpassing van de dijkversterking bij Uitdam is door de ligging van het dorp op en aan de dijk een uitdagende opgave. De bewoners hebben groot belang bij een oplossing die schade voorkomt, hinder beperkt en kwaliteit van de woon- en leefomgeving zoveel mogelijk in stand houdt. Een constructieve versterking (alles blijft ongeveer zoals het is) wordt gevoeld als de beste oplossing, niettegenstaande de overlast en hinder tijdens de uitvoering. Gezien de kosten is er dan geen sprake van een sobere en doelmatige oplossing in vergelijking met de buitenwaartse versterking in grond. De laatste is als voorkeursoplossing gekozen en resulteert in een grotere afstand van de huizen tot de dijk. De invulling van die ruimte in het definitief ontwerp biedt wellicht nog mogelijkheden voor het optimaliseren van de inpassing." (Toelichting Adviesnota Voorkeursalternatief 2012)

Omdat deze constructieve oplossing niet sober, doelmatig en robuust is, is deze binnen het Hoogwaterbeschermingsprogramma niet subsidiabel. Daardoor valt deze oplossingsrichting af. Daarnaast is deze methode minder toekomstbestendig.

2012 Vaststelling Voorkeursalternatief (VKA)

Op basis van de voorverkenning en de daarbij behorende participatie is gekozen voor het voorkeursalternatief:

Het VKA is voor Uitdam een buitenwaartse versterking in grond met een asverschuiving van 22 meter.

Rond dit VKA is een nieuw participatietraject opgezet met een viertal keukentafelgesprekken en een inloopbijeenkomst in Uitdam. De inwoners van Uitdam blijven tegenstander van de buitenwaartse versterking en voorstander van een constructieve oplossing. Deze blijft echter binnen het HWBP niet subsidiabel omdat deze niet sober, doelmatig en robuust is.

2014: Heroverweging VKA

Omdat er geen draagvlak is voor de buitenwaartse dijkverbetering heroverweegt het hoogheemraadschap de VKA. Daartoe worden er vier keukentafelgesprekken en drie verdiepingsateliers georganiseerd. Ook bezoekt een delegatie vanuit Uitdam de dijkversterking Bergambacht-Ammerstol-Schoonhoven waar de dijk met een constructie wordt versterkt.

In de ateliers zijn drie sporen uitgewerkt:

- Buitenwaartse versterking (minimaliseren asverschuiving): Onderzocht is of de nieuwe dijk dichterbij de as van de bestaande dijk gebracht kan worden. Het ontwerp blijkt met het in 2014 beschikbare ontwerpinstrumentarium nog niet voldoende aangepast te kunnen worden tot een voor de bewoners acceptabel ontwerp. Desgevraagd benoemen de bewoners deze mogelijk acceptabele maat als een asverschuiving van maximaal 5-7 meter.
- Constructieve versterking: Een constructieve oplossing wordt in deze fase beschouwd als technisch mogelijk, met een uitvoeringsmethode die de hinder zoveel mogelijk beperkt. De gevolgen van verandering van de grondwaterstand zijn beheersbaar. De meest kansrijke constructieve oplossing lijkt in deze fase een verankerde damwand in de binnenkruinlijn.

Datum
3 maart 2021

- Nieuwe technieken:
 - 'De bevroren dijk' is een nog niet bij dijken bewezen techniek. Deze variant valt af omdat de veiligheid niet kan worden gegarandeerd.
 - 'Stapel op de dijk' combineert verschillende alternatieve normen en rekenmethoden (Dijken op veen, nieuwe normering en Plaxis). Deze variant wordt (in combinatie met de buitenwaartse versterking) als een goede oplossingsrichting gezien.

In de afronding van de drie ateliers is nog geen keuze gemaakt voor één van de drie sporen, omdat op dat moment de uitkomsten van 'Dijken op veen' nog niet beschikbaar zijn.

2016: Heroverweging VKA door AMMD

De Alliantie Markermeerdijken (AMMD) is de organisatie die de dijkverbetering uitvoert. Om de inwoners tegemoet te komen, ontwerpen zij een nieuw alternatief: een buitenwaartse versterking met een beperkte asverschuiving van circa 5 meter. Daarbij is het wel noodzakelijk om de dijk te verhogen tot + 4,40 meter NAP.

De participatie bestaat uit een informatiebijeenkomst en een tweetal verdiepingsateliers in Uitdam. Ook voor dit alternatief ontstaat geen draagvlak bij de bewoners.

2017: Participatie Deltacommissaris (DC) (Specifiek Uitdam).

Onder leiding van de Deltacommissaris wordt met uiteenlopende partijen gesproken in een viertal werkbijeenkomsten en een technische sessie.

"Vanuit bewoners gezien moeten de versterkingsoplossingen voldoen aan 'geen asverschuiving, geen verhoging'." (Verslag Tweede werksessie Deltacommissaris).

De Deltacommissaris komt op 27 juni 2017 met zijn advies:

- een constructieve oplossing om de binnenwaartse macrostabiliteit te kunnen oplossen.
- een extra buitenberm om de hoogte van de dijk te beperken.

Het advies van de Deltacommissaris is geheel overgenomen in het Projectplan Waterwet (PPW) zoals in 2018 is vastgesteld door het hoogheemraadschap. Dit standpunt wordt bevestigd door de huidige Deltacommissaris Peter Glas in zijn mail aan een aantal dorpsbewoners van 8 januari 2021.

De dijkverbetering in Uitdam-Dorp zoals geformuleerd in het advies van de Deltacommissaris is aanmerkelijk duurder dan een asverschuiving met een uitvoering in grond. Het rapport van de Deltacommissaris noemt daarbij verschillende getallen: in verhouding 2 tot 4 keer duurder en concreet 12 tot 15 miljoen. Daarmee is deze methode in principe niet sober en doelmatig. Door bemiddeling van de Deltacommissaris is er echter wel aanvullende financiering van 10 miljoen extra beschikbaar gekomen.

De onafhankelijke MER-commissie besteedt in zijn advies daar enige aandacht aan:

"De keuze voor het VKA is onder andere gebaseerd op het criterium dat de uitvoering "sober en doelmatig" moet zijn. Voor de module "Uitdam-Dorp" is dit uitgangspunt op basis van een advies van de Deltacommissaris in een ander perspectief geplaatst."

Het advies van de Deltacommissaris en de verslagen van de daaraan voorafgaande bijeenkomsten refereren op geen enkele wijze naar een groene uitwerking van de dijkverbetering. Het woord "groen" komt in deze stukken niet voor.

2017: Vaststelling Ontwerp Projectplan Waterwet (OPPW)

Na het advies van de Deltacommissaris is het voorkeursalternatief uitgewerkt tot een Ontwerp Projectplan Waterwet. Op 31 oktober 2017 heeft het Dagelijks Bestuur van het hoogheemraadschap het OPPW vastgesteld, waarna het ter inzage is gelegd. Dit plan vermeldt over Uitdam-Dorp:

4.3.14 Module 14 Uitdam dorp

Voor deze module ... zijn twee alternatieven onderzocht:

- 1. ter hoogte van het dorp een buitenwaartse asverschuiving inclusief een berm (EA-7A) ...;*
- 2. Een gecombineerde versterking met constructie ... ter hoogte van het dorp (EA-7A) een buitenwaartse berm met constructie*

Bij Uitdam dorp (EA-7A) bestaat de gekozen oplossing uit een buitenwaartse berm met vernageling. Dit is de gekozen oplossing om de volgende redenen:

- Door ter hoogte van het dorp een constructie in de vorm van vernageling te kiezen wordt tegemoet gekomen aan het advies van de Deltacommissaris. Ondanks de hiervoor geschetste algemene nadelen van constructies, wordt in Uitdam voor deze specifieke vorm van constructie, de vernageling, gekozen gelet op het unieke karakter van deze locatie. Het oude vissersdorp Uitdam ligt ingeklemd tussen het water, het dorp is als het ware gebouwd op een dam in het water. Dit is een landschappelijk en cultuurhistorisch uniek ensemble – ingeklemd tussen de Uitdammer Die en het Markermeer- dat niet elders in de provincie voorkomt. Met de gekozen oplossing van een buitenwaartse berm met vernageling wordt dit unieke ensemble gespaard;*
- De gekozen oplossing is bijna drie maal zo duur als het alternatief met een buitenwaartse asverschuiving, maar dat is gelet op het unieke ensemble Uitdam dorp aanvaardbaar.*

De Versterking bestaat uit:

- Aanbrengen van steenbekleding op de buitenzijde van de dijk.*
- Voor een gedeelte van deze module, met name voor de lintbebouwing van Uitdam dorp, heeft de Deltacommissaris recent een onafhankelijk en richtinggevend advies gegeven. De Deltacommissaris heeft geadviseerd om ter hoogte van de lintbebouwing bij Uitdam dorp de dijk te versterken zonder asverschuiving, met een buitenberm en met aanvullende constructieve elementen en dit nader uit te werken in het detail ontwerp, met als elementen:*
 - Aanleg van een golfbrekende berm aan de zijde van het Markermeer, om het tekort aan hoogte en buitenwaartse macrostabiliteit op te lossen (dijkpaal 74+30 tot 79+20).*
 - Herstel aan het huidige onregelmatige dijkprofiel (dijkpaal 74+30 tot 79+20).*
 - Waar nodig een constructieve versterking van het binnentalud, door nagels en (indien goedkoper of beter) een stukje damwand, om het tekort aan binnenwaartse macrostabiliteit op te lossen (dijkpaal 74+30 tot 79+20).*

Uiteindelijk is in het definitief ontwerp geen vernageling opgenomen, maar een damwandconstructie.

Artist impression van de dijk bij Uitdam-Dorp, zoals opgenomen in het OPPW.

Op de artist impression, zoals opgenomen in het Ontwerp Projectplan Waterwet, is duidelijk zichtbaar dat de golfbrekende buitenberm en het buitentalud uitgevoerd worden met een steenbekleding.

2018: Afsluitende bijeenkomst Advies Deltacommissaris

Op 25 september 2018 vergaderen bewoners, bestuurders, medewerkers en experts voor de laatste maal over het advies van de Deltacommissaris onder voorzitterschap van Hermen Borst (Staf Deltacommissaris).

"Hermen sluit dit onderwerp af met de constatering dat het advies van de deltagcommissaris maakbaar en uitvoerbaar is. De bewoners complimenteren de Alliantie/HHNK en de experts voor het gedane werk."

Wel blijft enige discussie bestaan over de bekleding van de dijk:

"Jeroen Koninkx (Dorpsraad Uitdam) vraagt of ... ook gras op de berm kan (dat geeft al gelijk een hele andere uitstraling). Joost de Ruig (Directeur Water HHNK) geeft aan dat in het nieuwe ontwerp een deel van de dijk zeker met gras wordt afgedekt. Op het buitentalud zal ook een deel met stenen nodig zijn (voor de veiligheid). De basaltblokken zullen hier niet terugkomen (ter voorkoming dat de dijk mogelijk bij de eerstvolgende toetsing weer wordt afgekeurd). Ook zal in het eerste jaar er nog veel steen te zien zijn, omdat het nodig is om te kunnen checken wat de dijk 'doet' na de eerste ingrepen. Joost de Ruig zegt toe dat er wordt gezocht naar een vormgeving die zoveel als mogelijk lijkt op de huidige situatie, op een zo natuurlijke manier en in samenspraak met de bewoners."

(Verslag 25 september 2018).

Traditioneel basalt en Noordse stenen is vaak overgroeid met gras en andere planten. Dat gebeurt ook met de moderne steenbekleding zoals Basalton. Op zich ontstaat daardoor een groene uitstraling, maar in de eerste jaren na de aanleg moet de zetting van de steenbekleding goed gevolgd kunnen worden. Om deze goed te kunnen monitoren, moet deze begroeiing de eerste jaren beperkt blijven.

2018: Bezwarenprocedure en vaststelling Projectplan Waterwet

Voorafgaand aan de vaststelling van het projectplan heeft deze conform de AWB vanaf 14 december 2017 gedurende zes weken ter inzage gelegen en kan er bezwaar aangetekend worden. Voor zover noodzakelijk zijn de ingebrachte bezwaren behandeld in een Nota van Beantwoording.

Er zijn onder andere bezwaren ingebracht door:

- Stichting Dorpsraad Uitdam.
- Stichting De Kwade Zwaan.

Stichting Dorpsraad Uitdam (Zienswijze ZW0008)

- *Zienswijze: Indiener vindt dat het advies van de Deltacommissaris en de bijbehorende tekening één op één gerealiseerd dienen te worden.*
- *Antwoord: Het advies van de Deltacommissaris wordt opgevolgd en gaat dus gerealiseerd worden. Bij dit advies was geen tekening gevoegd. Voor een nadere toelichting hierop wordt verwezen naar de bijlage bij de beantwoordingstabel van deze Nota.*

Stichting De Kwade Zwaan (zienswijze ZW0030)

- *Zienswijze: Indiener wijst op het advies van de Deltacommissaris voor Uitdam.*
- *Antwoord: Het advies van de Deltacommissaris is dus opgevolgd bij de verdere uitwerking van de plannen voor module 14. Voor een uitgebreidere toelichting wordt gewezen op de bijlage bij de beantwoordingstabel van deze Nota.*
- *Zienswijze: Indiener hecht eraan dat de volledige omschrijving wordt gebruikt voor de Markermeerdijken: een provinciaal monument van grote cultuurhistorische landschappelijke, archeologische en natuurwaarden. Onder verwijzing naar het tussentijds advies van de Commissie m.e.r., stelt indiener dat de genoemde waarden leidend zouden moeten zijn.*
- *Antwoord: De door indiener genoemde waarden zijn nadrukkelijk bij de Versterking betrokken. Het Kader Ruimtelijke Kwaliteit is juist met deze reden opgesteld, om de kwaliteiten van het gebied te borgen en ervoor te zorgen dat deze een volwaardige plek krijgen in de planvorming. In de besluiten is rekenschap gegeven van de wijze waarop deze waarden betrokken zijn in de planvorming.*

In de bijlage bij de Nota van Antwoording, waarnaar in de beantwoording van de twee zienswijzen wordt verwezen, wordt in vijf pagina's aangegeven hoe het advies van de Deltacommissaris in het projectplan is opgenomen. Deze bijlage toont en vermeldt:

Als toelichting bij deze artist impression wordt aangegeven:

"Voor de bekleding binnen de Versterking is gekozen voor betonzuil met een steentoeslag. Deze bekleding sluit qua visuele uitstraling zoveel mogelijk aan bij de oorspronkelijke dijkbekleding met een mix van diverse (natuur)steen. Bij de keuze van de bekleding zijn ook de beloopbaarheid en de ecologische functies beoordelingscriteria. Uitgangspunt voor de bekleding is breuksteen voor de land-water overgang (de zogenaamde kreukelberm) en zetsteen voor het onderste deel van het buitentalud, specifiek voor Uitdam de buitenberm. Hiermee wordt op een passende wijze invulling gegeven aan het advies van de Deltacommissaris."

Via het participatietraject Steenbekleding is de uitvoering ervan bepaald op Basalton met een toplaag/steentoeslag van basalt.

Basalton heeft een onregelmatige structuur die enigszins overeenkomt met de originele basaltblokken. Door in de toplaag basaltdelen te verwerken, ontstaat geen betonachtige indruk en kunnen korstmossen en andere planten zich ook hechten.

Op 19 september 2018 heeft het Algemeen Bestuur van het hoogheemraadschap het PPW Markermeerdijken ongewijzigd vastgesteld.

2020: Beroepsprocedure en uitspraak PPW MMD Raad van State

Na de vaststelling van het Projectplan Waterwet voor de Markermeerdijken door het hoogheemraadschap was het mogelijk beroep aan te tekenen bij de Raad van State. Stichting Dorpsraad Uitdam en Stichting De Kwade Zwaan hebben daarbij geen beroep aangetekend.

Wel zijn er door anderen zienswijzen ingebracht van algemene aard en in beperkte mate ten aanzien van Uitdam-Dorp.

Op 22 april 2020 heeft de Raad uitspraak gedaan en het projectplan MMD ongewijzigd vastgesteld, waarna het plan onherroepelijk is geworden. Alle bezwaren zijn daarbij ongegrond verklaard, waarbij de Raad overweegt:

"De Afdeling ziet evenmin aanleiding voor het oordeel dat het projectplan niet getuigt van een evenwichtige belangenafweging of anderszins in strijd is met het recht."

Het Projectplan Waterwet, zoals door de Raad van State is vastgesteld, is daarmee een onherroepelijke randvoorwaarde voor de uitvoering en voor eventueel aanvullende ontwikkelingen.

2020: Vergroening Golfremmende Buitenberm

Het hoogheemraadschap heeft meermalen aangegeven dat men, in samenspraak met de bewoners, willen streven naar een "zo groen mogelijke uitstraling" van de steenbekleding zoals die wordt aangebracht op het buitentalud en de golfremmende buitenberm van de dijk.

In de eerste helft van 2020 heeft de Alliantie en het hoogheemraadschap een aantal vergroeningsmogelijkheden onderzocht:

- Uitvoering in Open Steen Asphalt, overlaagd met 40 cm grond als basis voor de grasmatten.
- Uitvoering met Basalton, geheel overlaagd met 40 cm grond als basis voor de grasmatten.
- Uitvoering met Basalton, alleen de buitenberm overlaagd met 40 cm grond.
- Uitvoering met Basalton, alleen de buitenberm overlaagd met 20 cm grond.

Na een toets op uitvoerbaarheid, uitstraling, onderhoud en kosten is de uitvoering met Basalton, waarbij alleen de berm met 40 cm. grond als basis voor een grasmatten wordt overlaagd, de meest haalbare variant. De realisatie van dit alternatief kost 3 à 4 miljoen euro extra.

Een vijfde variant die apart onderzocht is, is de versmalling van de golfbrekende berm. Door de berm met één tot twee meter te versmallen, is er minder steenbekleding zichtbaar. Als compensatie voor een smallere golfremmende berm, moet de dijk wel 20 à 30 cm verhoogd worden. Dit zou mogelijk passen binnen het PPW.

In juni 2020 zijn de varianten in een tweetal besprekingen afgestemd met de Dorpsraad en de Stichting De Kwade Zwaan. De versmalling van de buitenberm met een verhoging van de dijk kon daarbij niet rekenen op voldoende draagvlak.

Voor de optie waarbij de basalton overlaagd wordt met 40 cm grond ten behoeve van een grasbekleding is afgesproken dat we gezamenlijk op zoek zouden gaan naar de aanvullend noodzakelijke financiering van 3 à 4 miljoen euro. Daarvoor is een uiterste datum afgesproken van 1 september 2020, de datum waarna geen wijzigingen in het Definitief Ontwerp meer meegenomen kunnen worden zonder grote financiële consequenties. Verder uitstel is namelijk niet mogelijk omdat de uitvoering reeds begonnen is en deze variant een aanpassing van het ontwerp vraagt.

Datum
3 maart 2021

Geen van de partijen heeft extra financiering gevonden voor de overlaging van de steenbekleding. Daarbij zijn onder andere de provincie, het Hoohwaterbeschermingsprogramma en de Deltacommissaris benaderd.

Omdat de vijf verschillende varianten niet haalbaar zijn, is op 27 augustus 2020 op bestuurlijk niveau tussen provincie en hoogheemraadschap afgesproken dat zij niet verder beschouwd zouden worden. Wel hebben provincie en hoogheemraadschap op die datum het volgende besloten:

"Besloten is om in te zetten op het creëren van condities op de buitenberm die zorgen voor vergroening tussen en op de stenen. Uitwerking hiervan gebeurt in de vorm van een pilot en in samenspraak met de bewoners en deskundigen die hen hierover adviseren. Op deze manier wordt samen gewerkt aan de gewenste groene uitstraling van de dijk".

2020: De kleiwig als variant

Op 24 augustus 2020 is in de vergadering van de provinciale commissie Natuur, Landschap en Gezondheid ingesproken door een inwoner van Uitdam. Daarbij is het idee van een "kleiwig" geopperd, een glooiende kleilaag met een erosiebestendige grasmat. Daarbij is verwezen naar ervaringen bij de Waddenzeedijken en naar het onderzoek van Deltares dat daarbij plaatsvindt. Vanuit de Staten is daarbij aan de gedeputeerde Water gevraagd naar een expertmeeting. Deze bijeenkomst is daarbij ook door de gedeputeerde toegezegd.

De eerste expertmeeting heeft onder voorzitterschap van de gedeputeerde Water plaatsgevonden op 13 november 2020. Aanwezig waren mensen van de TU Delft, Deltares, Wetterskip Fryslan, Infram Hydrem, Alliantie, provincie en hoogheemraadschap. Daarbij is in gezamenlijkheid geconcludeerd dat een verdere discussie alleen zin heeft als eerst één vraag positief is beantwoord:

- Past een kleiwig binnen de randvoorwaarden van het Projectplan Waterwet?

Aan het hoogheemraadschap is gevraagd een antwoord hierop te formuleren en daarna een tweede expertmeeting te organiseren.

De tweede expertmeeting heeft plaatsgevonden op 23 november onder voorzitterschap van de hoogheemraad Waterveiligheid van HHNK. Deze bijeenkomst is afgesloten met een gezamenlijk geformuleerde tweede, randvoorwaardelijke vraag:

- *"Wil HHNK voor het ontwerp van de dijk bij Uitdam uitgaan van de reststerktebenadering?"*

Na afloop van beide expertmeetings heeft het hoogheemraadschap een antwoord gegeven op de twee vragen en op basis daarvan een standpunt genomen.

Als antwoord op de eerste vraag is aangegeven dat een kleiwig met een grasbekleding niet past binnen het Projectplan Waterwet en daardoor formeel niet mogelijk is. Daarvoor gelden de volgende argumenten.

Het PPW bevat een gedetailleerde maatvoering in hoogte en breedte voor de dijkverbetering. Omdat de kleiwig invloed heeft op het profiel van de dijk, is dit onderdeel nauwgezet bekeken. In principe zou de kleiwig niet mogelijk zijn binnen de breedte van het profiel in het PPW. Met enige aanpassingen en een flexibele werkwijze zou dit te compenseren zijn, zodat de kleiwig op dit punt wel zou passen. Bij de kleiwig met een glooiing van minimaal 1 : 8 wordt de afstand tussen de kruin van de dijk en de berm slechts één meter of minder.

Datum
3 maart 2021

In het Kader Ruimtelijke Kwaliteit, onderdeel van het PPW, is als eis gesteld dat de afstand tussen kruin en berm minimaal twee meter moet zijn. Ten aanzien van dit criterium voldoet de kleiwig dus op formele gronden niet aan de PPW en is daardoor niet realiseerbaar.

De minimale afstand van twee meter is in de Kader Ruimtelijke Kwaliteit opgenomen om het landschappelijke en cultuurhistorische karakter van de oude zeedijk te bewaren. Daarmee zou de wens om vanuit landschappelijke aspecten een groene dijk te realiseren, leiden tot negatieve gevolgen op andere landschappelijke en cultuurhistorische aspecten.

Formeel is de kleiwig niet mogelijk binnen het bestaande Projectplan Waterwet. Het is niet realistisch om uit te gaan van een aanpassing van dit PPW. Het opstellen van een nieuw PPW, ter inzage leggen, vaststellen en bezwaren- en beroepstermijnen op basis van de Algemene Wet Bestuursrecht vragen veel tijd. Omdat de werkzaamheden reeds zijn opgestart, zouden deze stilgelegd moeten worden met alle kosten van dien. Toch is door het hoogheemraadschap gekeken of in die situatie de kleiwig wel toepasbaar zou zijn op basis van de reststerktebenadering. Ook dat valt negatief uit. De redenen daartoe willen we toelichten.

De Markermeerdijken beschermen 1,2 miljoen Noord-Hollanders en ongeveer 25 miljard economische waarde. Het belang van de dijk is dan ook zo groot dat er weinig tot geen ruimte is voor het nemen van risico's.

Op basis van bewezen technieken is het Ontwerp Instrumentarium versie 4 (Olv4) opgesteld. Op basis daarvan is het huidige ontwerp opgesteld en door een groep interne en externe experts in 2017/2018 getoetst. Daarbij zijn ook de experts vanuit het traject van de Deltacommissaris betrokken. Het ontwerp zoals opgenomen in het PPW en zoals nu in uitvoering, biedt voldoende zekerheid en voldoet daarmee aan de geldende veiligheidseisen.

Van het Ontwerp Instrumentarium kan gemotiveerd afgeweken worden als in complexe situaties daartoe aanleiding is en als er andere, gevalideerde instrumenten beschikbaar zijn.

Bij de presentatie van de kleiwig door de Dorpsraad is gerefereerd naar de POV Waddenzeedijk (Project Overstijgende Verkenning HWBP). Deltares doet daarbij onderzoek naar de sterkte van een erosiebestendige grasmat. Dit onderzoek zal leiden tot modellen voor de toepassing van grasbekleding. Na het opstellen van deze modellen worden ze getoetst door het Expertise Netwerk Waterveiligheid (ENW), waarna ze beschouwd kunnen worden als "bewezen technieken".

Het onderzoek van de POV Waddenzeedijken is nog niet afgerond en de definitieve adviezen worden verwacht in 2023 (informatie HWBP).

Ook na validering zullen de modellen vanuit de POV Waddenzeedijken niet bruikbaar zijn voor de Markermeerdijken. De Waddenzeedijken zijn zeedijken met een kortstondige belasting met eb en vloed. De Markermeerdijken zijn meerdijken zonder eb en vloed, maar met een langdurige, continue belasting van meerdere weken. De modellen vanuit de POV Waddenzeedijken bieden dan ook geen mogelijkheden voor de Markermeerdijken.

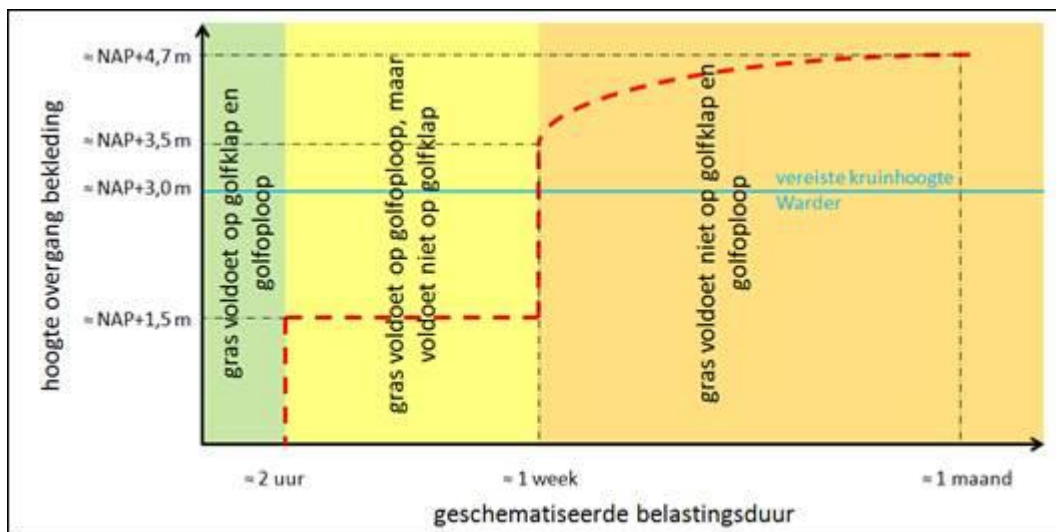
Op dit moment zijn er wel verschillende inzichten in het gedrag van een grasbekleding van een meerdijk, maar er zijn op dit moment of binnen redelijke termijnen geen gevalideerde modellen beschikbaar. Er kan dan ook geen zekerheid geboden worden aan de 1,2 miljoen inwoners van het hoogheemraadschap op basis van bewezen technieken.

Datum
3 maart 2021

Op basis van een aantal praktische inzichten en ervaringen kunnen wel enkele aanvullende overwegingen gegeven worden:

- In 2017/2018 is in overleg met Deltares en het Kennis Platform Risicobenadering gezamenlijk bepaald dat op basis van de beschikbare modellen de steenbekleding moet doorlopen tot + 1,50 m NAP. Daarbij is rekening gehouden met de gevoeligheid van gras voor golfloop en golfklap (zie illustratie).

Onder de maatgevende weersomstandigheden is een erosiebestendige grasmat niet voldoende om voldoende zekerheid op het gebied van de waterveiligheid te bieden en daarom is gekozen voor de steenbekleding tot voldoende hoogte.

- Bij de reststerktebenadering kijkt men niet alleen naar de sterkte van de grasmat, maar ook naar de onderliggende grondlagen. Als bij een storm de grasmat verloren gaat, dan zullen de onderliggende grondlagen langzaam eroderen. Om toch een veilige dijk te hebben, moeten de onderliggende grondlagen voldoende stevig en voldoende dik zijn. Het profiel van de dijk wordt, zoals veelvuldig toegepast, voor een belangrijk deel opgebouwd uit zand. Als de erosie van de dijk doordringt tot deze zandkern, dan moet de dijk als verloren beschouwd worden omdat zand niet erosiebestendig is. Dijken met een zandkern vragen dan ook een zeer zorgvuldige invulling van de reststerktebenadering. Om toch een veilige dijk te krijgen, moet onder de erosiebestendige grasmat een voldoende dikke kleilaag van goede kwaliteit aanwezig zijn. Op basis van de constructietechnische randvoorwaarden is slechts een kleilaag van van zeer beperkte dikte haalbaar.
Bij de reststerktebenadering is de kwaliteit van de erosiebestendige grasmat van groot belang. In het buitengebied kan bij een professioneel beheer inderdaad een sterke grasmat in stand gehouden worden. De dijk in Uitdam wordt zeer intensief gebruikt. Bewoners noemen de dijk hun achtertuin, speelterrein en dorpsplein. Er zijn dan ook picknicktafels, banken, wasrekken, tuinstoelen, steigers en verder materiaal aanwezig. Bewoners geven aan dat in de zomermaanden Amsterdammers en mensen uit de omliggende dorpen er komen zwemmen, surfen of zeilen. Ook loopt er een wandelpad over de dijk. In Uitdam zal dan ook geen sprake zijn van een erosiebestendige grasmat.

Op basis van bovenstaande overwegingen heeft het hoogheemraadschap een standpunt ingenomen over de tweede vraag, zoals deze geformuleerd is in de tweede expertbijeenkomst. Dit standpunt is verwoord in het memo van 7 december 2020 en besproken met de Dorpsraad op 7 januari 2021.

" Met het bestaande ontwerp met een steenbekleding tot + 1,50 m NAP hebben we een veilige dijk die ook in stand blijft bij de meest zware en langdurige weersomstandigheden. ... Bij de kleiwig moeten we overstappen op een aanpak waarbij we het risico moeten accepteren dat bij een langdurige, zware storm een deel van de grasmatten met de onderliggende klei wegslaat. Als de kleilaag weg erodeert tot aan de zandkern van de dijk, dan is de kans groot dat de gehele dijk verloren gaat. De markermeerdijken beschermen 1,2 miljoen mensen in Noord-Holland. Het hoogheemraadschap wil geen risico nemen met hun veiligheid en die veiligheid kunnen we niet garanderen met een kleiwig met grasbekleding. Daarom gaan wij onze uiterste best doen de voorgestelde steenbekleding van de dijk, in samenspraak met de bewoners, een zo groen mogelijke uitstraling te geven. Wij zullen op korte termijn een afspraak maken met de Dorpsraad Uitdam en de stichting De Kwade Zwaan om de vergroening van de steenbekleding verder uit te werken en om ons besluit nader toe te lichten."

Datum
3 maart 2021

2020 Afstemming met de Provincie Noord-Holland.

In het bestuurlijk overleg tussen provincie en hoogheemraadschap van 27 augustus zijn de volgende opties besproken (Feitenrelaas Provincie Noord-Holland, 1500406/1545600) :

Optie	Naam	Waterveiligheid	Groene karakter	Meerkosten	Beheer/Inspectie	Past binnen planning
1	Conform Projectplan waterwet	ja	Geen ontwerp uitgangspunt	Past binnen budget	ja	ja
2	Overlagen horizontale berm	ja	ja	Hoge kosten, geen zicht op financierbaarheid	Slecht en kostbaarder	Vertraagt, herontwerp is nodig
3	Conditie voor vergroening tussen en op stenen	ja	ja	Extra kosten met wel zicht op financierbaarheid	ja	ja
Extra	Klei-wig als vervanging stenen	Onvoldoende kennis, onderzoek loopt	ja	Onbekend, over dekking niet gedacht	Onvoldoende kennis, onderzoek loopt	Nee, tijd nodig voor accreditatie is te lang

"Het besluit van de het bestuurlijk overleg tussen provincie en HHNK van 27 augustus 2020 luidt als volgt:

"Besloten is om in te zetten op het creëren van condities op de buitenberm die zorgen voor vergroening tussen en op de stenen (optie 3). Uitwerking hiervan gebeurt in de vorm van een pilot en in samenspraak met de bewoners en deskundigen die hen hierover adviseren. Op deze manier wordt samen gewerkt aan de gewenste groene uitstraling van de dijk."

2020/2021 Pilot vergroening op en tussen de stenen

Zoals al eerder aangegeven is de huidige steenbekleding met basalt veelal overgroeid met gras en andere planten. Dat geeft een groene uitstraling. De nieuwe steenbekleding gaat bestaan uit de moderne uitvoering van basalt, basaltton met een toplaag van basalt.

In de bijeenkomst van 25 september 2018 is aangegeven dat de eerste jaren nog veel steenbekleding zichtbaar zal blijven, mede omdat het een aantal jaren duurt voordat de steenbekleding van nature overgroeid raakt.

Op 27 augustus 2020 hebben provincie en hoogheemraadschap besloten een pilot te starten om de vergroening van de steenbekleding te versnellen. Inmiddels is een werkgroep opgestart, bestaande uit vertegenwoordigers van Dorpsraad, Stichting De Kwade Zwaan, provincie en alliantie, onder voorzitterschap van een externe, onafhankelijke voorzitter en ondersteund door enkele deskundigen.

In de praktijk zijn er ondertussen in Nederland voldoende voorbeelden van basaltton met begroeiing. In eerste instantie zal de tussenruimte tussen de basaltton volgroeien.

Waarna de begroeiing verder kan toenemen tot een gesloten groendek. (Foto's omgeving Kampen)

Met de pilot zal ingezet worden op een versnelde begroeiing. Maar ook van nature kan de begroeiing snel ontstaan zoals blijkt uit de situatie op IJburg. De groene uitstraling is daar binnen twee jaar na aanleg ontstaan.

De pilot biedt voldoende mogelijkheden om tot en vergroening van de steenbekleding te komen, binnen de technische randvoorwaarden en de aspecten van onderhoud en beheer. Omdat basalt met een toplaag van basalt wordt gebruikt, biedt de nieuwe steenbekleding ook mogelijkheden voor een begroeiing door korstmossen, overeenkomstig de oorspronkelijke basalt.

2021 Overleg Dorpsraad

Op 7 januari 2021 heeft er overleg plaatsgevonden tussen de Dorpsraad Uitdam, het hoogheemraadschap en de alliantie. Een belangrijk onderwerp daarbij was de Memo Standpunt Kleiwig Uitdam. Maar daarnaast zijn de volgende afspraken gemaakt:

"Op de eerste plaats willen wij graag uw aanbod aannemen om gezamenlijk na afloop van alle discussies het geheel te analyseren, zodat we lering kunnen trekken voor de toekomst.

Daarnaast hebben we afgesproken dat we beide ons eigen "feitenrelaas" op schrift zullen stellen. Daarvoor zullen we enkele weken nemen, waarna we beide stukken uitwisselen en gezamenlijk bespreken.

Naast alle alternatieven die we reeds onderzocht hebben, blijven we openstaan voor nieuwe ideeën, voor zover ze mogelijk zijn binnen het projectplan waterwet, zoals dat op 22 april 2020 definitief door de Raad van State is vastgesteld, en binnen de planning van de werkzaamheden. Indien de ideeën wel mogelijk zijn, maar niet passen in de planning, dan zal mogelijk extra financiële ruimte noodzakelijk zijn. De Provincie Noord-Holland heeft inmiddels aangegeven dat zij bereid zijn ons te ondersteunen bij het eventueel haalbaarheidsonderzoek van deze ideeën."

Op 22 februari 2021 hebben wij ons concept feitenrelaas toegezonden aan de Dorpsraad en de stichting De Kwade Zwaan, ter bespreking op 25 februari 2021. Dit alles conform onze afspraak van 7 januari ...*"dat we beide ons eigen feitenrelaas op schrift zullen stellen"*.

Op 25 februari hebben we opnieuw gesproken met een vertegenwoordiging van de Dorpsraad, zeven weken na de voorgaande bijeenkomst. Daaraan vooraf gaand hebben wij de Dorpsraad en de stichting De Kwade Zwaan vier maal per mail gewezen op onze gezamenlijke afspraak.

Op 11 februari hebben we geschreven:

"Dank voor uw uitgebreide mail. Ik denk dat het verstandig is, om zoals eerder is afgesproken, eerst de feiten en daarmee de feitenrelaas naast elkaar te leggen en daarover af te stemmen. Dat moet voldoende duidelijkheid geven voor eventuele vervolgstappen. Ik hoop op korte termijn jullie feitenrelaas te mogen ontvangen."

Op 19 februari hebben we geschreven:

"A.s. donderdag heeft u ook alle gelegenheid om te reageren op ons feitenrelaas. Wat ons betreft hoeft u dat dus niet te doen in uw eigen feitenrelaas en kunt u zich daarin beperken tot de onderbouwing van uw eigen standpunten en de voor u essentiële kennis en inzichten. Ik zie uit naar uw feitenrelaas en naar ons overleg op a.s. donderdag."

Op 22 februari hebben wij geschreven:

"Ik hoop uw feitenrelaas uiterlijk morgen te mogen ontvangen, zodat wij nog de gelegenheid hebben voor donderdag daarvan kennis te nemen."

Op 24 februari hebben wij geschreven:

"Omdat wij op dit moment de onderbouwing van uw standpunten niet kennen, kan er geen uitwisseling van informatie en standpunten plaatsvinden en is een eventuele reflectie heel eenzijdig. In die situatie heeft het gesprek morgen slechts een beperkte waarde. Ik wil u dan ook vragen de onderwerpen die u morgenmiddag ter discussie wil stellen kort en bondig te formuleren, te onderbouwen en te documenteren. Ik hoop deze stukken voor morgen 12.00 uur te mogen ontvangen, zodat we nog een heel korte tijd beschikbaar hebben er kennis van te nemen."

Datum
3 maart 2021

Ik heb u ons (concept-)feitenrelaas toegezonden en daarmee ons deel van de afspraak ingevuld. Maar ik zal ook mijn toezeggingen aan anderen gestand doen en hen, na onze afspraak van morgen, informeren met een definitief feitenrelaas, ook als u daarvoor geen input in de vorm van een feitenrelaas heeft aangeleverd.

Ik hoop morgen op een goed gesprek op basis van goed onderbouwde en gedocumenteerde standpunten.

*Met vriendelijke groet,
Rob Veenman"*

Op 25 februari 2021 heeft het vervolggesprek plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de Dorpsraad. Daarbij hebben we niet kunnen beschikken over een feitenrelaas van de Dorpsraad of de stichting De Kwade Zwaan of over een onderbouwing en documentatie van hun standpunten en inzichten. In die situatie is het slechts mogelijk om te discussiëren over percepties. Op dit moment wil het hoogheemraadschap door middel van een uitgebreid feitenrelaas de discussie juist vooral richten op waarheidsvinding en dan heeft een gesprek op basis van percepties weinig nut.

Op 2 maart 2021 heeft de Dorpsraad/Stichting De Kwade Zwaan alsnog geschreven:
"Wij verwachten dat ons feitenrelaas eind volgende week (week 10, HHNK) gereed is. Wij zullen het dan ook aan u en uw AB beschikbaar stellen met onze welgemeende excuses dat het niet eerder gereed was".

Wij zullen met interesse kennis nemen van het feitenrelaas van de Dorpsraad en de stichting De Kwade Zwaan wanneer deze verschijnt en, indien relevant, met hen daarover in gesprek gaan. Maar voor ons is dit tijdstip te laat om de informatie ervan te verwerken in ons feitenrelaas. Donderdag 4 maart 2021 (week 9) is namelijk logistiek de laatste mogelijkheid om stukken te verzenden voor de commissie- en Algemeen Bestuursvergaderingen van maart 2021.

Indien het feitenrelaas van Dorpsraad en stichting De Kwade Zwaan daartoe aanleiding geeft, zullen we als vanzelfsprekend ons feitenrelaas daarop aanpassen.

Stand van zaken op 3 maart 2021

Op dit moment is het werk in Uitdam Dorp in volle gang en wordt er uitvoerig gecommuniceerd met alle betrokkenen over de uitvoering. Over steigers en wegafsluitingen, verkeersoverlast en andere praktische zaken. Dat gebeurt met meerdere (digitale) informatiebijeenkomsten en met talrijke "keukentafelgesprekken" op individueel niveau.

Als hoogheemraadschap blijven we openstaan voor gesprekken met alle betrokkenen. Bij praktische zaken zijn de omgevingsmanagers daarvoor het eerste aanspreekpunt. Ook bestuurlijk zijn wij aanspreekbaar, waarbij we bij de waarheidsvinding graag willen spreken op basis van onderbouwde en gedocumenteerde standpunten, inzichten en meningen. Met dit feitenrelaas hebben wij daarvoor een aanzet willen geven. Maar een periode van 2008 tot 2021 is ook niet in een omvangrijk relaas als onderhavige samen te vatten. We staan dan ook open voor aanvullingen en aanpassingen.

Ook blijven we openstaan voor nieuwe ideeën. Zoals eerder al is aangegeven, moeten deze passen binnen het Projectplan Waterwet en binnen de planning. Indien de ideeën wel mogelijk zijn, maar niet passen in de planning, dan zal mogelijk extra financiële ruimte noodzakelijk zijn. Wij hebben de afgelopen jaren zeer uiteenlopende alternatieven bedacht en bekeken. Op dit

Datum
3 maart 2021

moment zien wij weinig mogelijkheden meer, behalve de pilot Vergroening op en tussen de stenen. Samen met de bewoners, de provincie en deskundigen zetten we nu daar volop op in.

Heerhugowaard,
1 maart 2021

BRONNEN

Naast vele verslagen, brieven, mails en andere stukken is uitvoerig gebruik gemaakt van de officieel gepubliceerde stukken. Deze zijn te vinden op:

- [Toetsboek - Helpdesk water](#)
- https://www.noord-holland.nl/Actueel/Terinzageleggingen/Goedkeuringsbesluit_projectplan_Versterking_Marker_meerdijken/Projectplan_Waterwet
- <https://www.markermeerdijken.nl>
- [Rapportage Maatschappelijke Participatie Bijlagenboek 13.1 - Provincie Noord-Holland \(noord-holland.nl\)](#)
- <https://www.deltaprogramma.nl/documenten/publicaties/2017/06/27/advies-deltacommissaris-voor-dijkversterking-mmd-ud-20170627>
- <https://www.raadvanstate.nl/@120890/201810151-1-r1/>

Artist impression van de bestaande dijk bij Uitdam Dorp,
zonder begroeiing op de steenbekleding.

Artist impression van de komende situatie met ontworpen
steenbekleding (illustratie uit (ontwerp) Projectplan)